

Комунальний заклад охорони здоров'я
«Куп'янський медичний фаховий коледж ім.Марії Шкарлетової»
Харківської обласної ради

СХВАЛЕНО

Голова предметної екзаменаційної
комісії з української мови

А. Міхнова А. Міхнова

Протокол № 2

від «15» серпня 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

О. Коваленко

2021 р.

**ПРОГРАМА
З ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА»
ДЛЯ СКЛАДАННЯ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
НА ОСНОВІ ПОВНОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

На випробуванні з української мови вступник до вищого навчального закладу повинен виявити:

- знання системи законів і правил української фонетики, графіки, орфоєпії, будови слова та словотвору, лексики та фразеології, морфології та орфографії, синтаксису та пунктуації;
- основні відомості про мовлення;
- уміння застосовувати набуті знання у правописній практиці.

Вступ. Значення мови в житті людини й суспільства. Українська мова державна мова України.

Лексикологія.

Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Використання багатозначних слів у прямому й переносному значеннях

Лексична помилка та умовне позначення її (практично). Тлумачний словник.

Групи слів за значенням: синоніми, антоніми, омоніми, пароніми.

Будова слова. Орфографія.

Основа слова (корінь, суфікс, префікс) і закінчення — значущі частини слова Спільнокореневі слова й форми слова. Незмінні й змінні слова. Правопис значущих частин слова. Написання префіксів *пре-, при-, при-*.

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія. Звуки мови й звуки мовлення.

Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді й м'які, дзвінки й глухі; вимова звуків, що позначаються літерами *г і г*.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт (абетка, азбука).

Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї* та *щ*.

Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Орфоепічна помилка. Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [и] та [o] перед складом з наголошеним [y] в коренях слів. Орфографічний словник. Орфограма. Орфографічна помилка.

Вимова приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків. Вимова і правопис префіксів **роз-, без-**Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Чергування [o] – [a], [e] – [i], [e] – [и]; [o], [e] з [i]; [и] – [і] після [ж], [ч], [ш], [шч] та [г], [к], [х] у коренях слів; [г], [к], [х] – [ж], [ч], [ш] – [з'], [ц'], [с']. Основні випадки чергування у – в, і – й, з – із – зі (правила милозвучності).

Вимова і правопис префіксів **з- (зі-, с-), роз (розі-)**.

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами **ь, і, є, ю, я**.

Основні правила переносу.

Правила вживання знака м'якшення.

Правила вживання апострофа.

Відомості із синтаксису й пунктуації.

Словосполучення. Відмінність словосполучення від слова й речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Речення, його граматична основа (підмет і присудок). Речення з одним головним членом. Види речень за метою висловлення; за емоційним забарвленням: окличні й неокличні. Пунктуаційна помилка.

Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина.

Речення з однорідними членами (без сполучників і зі сполучниками *а, але, і*).

Кома між однорідними членами. Узагальнювальне слово в реченні з однорідними членами. Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Звертання. Непоширені й поширені звертання. Розділові знаки при звертанні.

Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.

Кома між частинами складного речення, з'єднаними безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.

Пряма мова. Діалог. Розділові знаки в реченнях із прямою мовою. Тире при діалозі.

Групи слів за походженням.

Власне українські й запозичені (іншомовного походження) слова. Тлумачний словник української мови. Словник іншомовних слів. Лексична помилка (тавтологія, калькування, вживання слів у невласливих значеннях тощо). Написання слів, що увійшли в українську мову з інших мов (слова іншомовного походження): букви и, і; правопис знака м'якшення й апострофа; подвоєння букв у загальних і власних назвах іншомовного походження.

Активна й пасивна лексика української мови: застарілі слова (архаїзми й історизми), неологізми. Групи слів за вживанням: загальноновживані й стилістично забарвлені слова, діалектні, професійні слова й терміни, просторічні слова.

Фразеологія.

Фразеологізми. Поняття про фразеологізм, його лексичне значення. Джерела українських фразеологізмів. Прислів'я, приказки, крилаті вирази, афоризми як різновиди фразеологізмів. Фразеологізми в ролі членів речення. Фразеологічний словник.

Словотвір. Орфографія.

Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безафіксний (відкидання від твірного слова префіксів, суфіксів і закінчення), складання основ (або слів), аббревіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Словотвірний ланцюжок. Словотвірний розбір слова. Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксом **-ин(а)** від прикметників на **-ський, -цький**; буквосполученням **-чн- (-шн-)**. Зміни приголосних при творенні відносних прикметників із суфіксами **-ськ-, -цьк-, -зьк-** та іменників із суфіксами **-ств(о), -зтв(о), -цтв(о)**.

Складні слова. Сполучні **о, е** в складних словах. Творення складноскорочених слів. Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з **пів-**; правопис складноскорочених слів.

Морфологія. Орфографія.

Загальна характеристика частин мови. Граматична помилка.

Іменник.

Іменник як частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні. Велика буква та лапки у власних назвах. Збірні іменники. Рід іменників. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок. Відмінювання іменників. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників І

відміни. Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви **-а (-я), -у (-ю)** в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни. Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові. **Не** з іменниками.

Букви **е, и, і** в суфіксах **-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн(я), -ення(я), -н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)**. Правопис складних іменників.

Прикметник.

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м'якої груп. Перехід прикметників в іменники. Творення прикметників (практично). Написання прикметників із суфіксами: **-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-**. Букви **е, о, и** в прикметникових суфіксах **-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін-, -ичн-**. Написання **не** з прикметниками. Написання **-н-** і **-нн-** у прикметниках. Написання складних прикметників разом і через дефіс. Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник.

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні й складені. Відмінювання числівників. Буква **ь** на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників. Написання разом порядкових числівників з **-тисячний**. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу.

Займенник.

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені (ознайомлення). Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний **н** у формах особових і вказівних займенників. Написання разом і через дефіс неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників із прийменниками окремо.

Дієслово.

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на **-но, -то** (загальне ознайомлення). Неозначена форма (інфінітив) та особові форми. Доконаний і недоконаний види дієслова. Часи дієслів.

Теперішній час. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі. Майбутній час. Дієслова I і II дієвідмін. Букви **е**, **и** в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін. Дієвідмінювання дієслів теперішнього й майбутнього часу. Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення дієслів умовного й наказового способів. Знак м'якшення у дієсловах наказового способу. Безособові дієслова. Способи творення дієслів. **Не** з дієсловами. Правопис **-ться**, **-шся** в дієсловах.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки в реченнях з дієприкметниковими зворотами. Активні й пасивні дієприкметники. Творення й відмінювання активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Правопис відмінкових закінчень дієприкметників. Обмеженість уживання форм активних дієприкметників теперішнього часу в сучасній українській мові, способи їх заміни. Безособові дієслівні форми на **-но**, **-то**. Правопис суфіксів дієприкметників. **-Н-** у дієприкметниках та **-нн-** у прикметниках дієприкметникового походження. **Не** з дієприкметниками.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові. Вид і час дієприслівників. Дієприслівники недоконаного й доконаного виду, творення їх. **Не** з дієприслівниками.

Прислівник.

Значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників. Ступені порівняння прислівників. Творення й правопис прислівників. Букви **-н-** та **-нн-** у прислівниках. **Не** і **ні** з прислівниками. **И** та **і** в кінці прислівників. Правопис прислівників на **-о**, **-е**, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників окремо, разом, через дефіс. Написання прислівникових словосполучень типу: раз у раз, з дня на день.

Прийменник як службова частина мови.

Прийменник як засіб зв'язку слів у словосполученні й реченні. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Види прийменників за будовою. Непохідні й похідні прийменники. Написання похідних прийменників разом, окремо та через дефіс. Синонімічні й антонімічні прийменники. Прийменниково-іменникові конструкції в ролі членів речення.

Сполучник як службова частина мови.

Види сполучників за будовою, походженням. Використання сполучників у простому і складному реченнях: сполучники сурядності й підрядності. Написання сполучників разом та окремо. Розрізнення сполучників й однозвучних слів. Синонімічні й антонімічні сполучники.

Частка як службова частина мови.

Частки формотворчі та словотворчі. Частки, що надають слову або реченню додаткових відтінків (практично). Правопис часток **не** і **ні** з різними частинами мови (узагальнення). Написання часток **-бо, -но, -то, -от, -таки**.

Вигук як особлива частина мови.

Групи вигуків за значенням. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація.

Словосполучення й речення. Словосполучення. Будова й види словосполучень за способами вираження головного слова.

Речення. Речення прості й складні (повторення), двоскладні й односкладні.

Граматична помилка та її умовне позначення (практично).

Просте речення.

Двоскладне речення. Головні й другорядні члени речення. Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Тире між підметом і присудком. Узгодження головних членів речення. Речення поширені й непоширені (повторення). Порядок слів у реченні. Логічний наголос. Означення, додаток й обставини як другорядні члени речення (повторення). Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Види обставин (за значенням), способи вираження їх.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Односкладне речення. Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, узагальнено-особові, неозначено-особові, безособові) і підмета (називні). Односкладне речення як частина складного речення. Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. Однорідні члени речення (зі сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Поширені й непоширені однорідні члени речення. Сміслові відношення між однорідними членами речення (єднальні, протиставні, розділові). Кома між однорідними членами речення. Речення з кількома рядами однорідних членів. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами (повторення й поглиблення). Двокрапка й тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами. Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями). Звертання непоширені й поширені. Риторичне звертання. Вставні слова (словосполучення, речення). Групи вставних слів і словосполучень за значенням. Розділові знаки при звертанні і вставних словах.

Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення (також уточнювальні). Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Пряма й непряма мова.

Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог. Розділові знаки при прямій мові й діалозі (повторення й поглиблення вивченого).

Складне речення, його ознаки.

Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком. Складносурядне речення, його будова й засоби зв'язку між його частинами. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому. Підрядні сполучники й сполучні слова у складнопідрядних реченнях. Основні види складнопідрядних речень: з означальними, з'ясувальними, обставинними підрядними частинами (способу дії й ступеня, порівняння, місця, часу, причини, наслідку, мети, умови, допусту). Розділові знаки між частинами складнопідрядного речення. Складнопідрядне речення з кількома підрядними частинами. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення. Розділові знаки в безсполучникових реченнях.

Складне речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Розділові знаки у складному реченні з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

Стилістика.

Стилі мовлення(розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції.

Розвиток мовлення.

Види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст як одиниця мовлення й продукт мовленнєвої діяльності. Текст, його основні ознаки. Будова тексту. Мікротема й абзац. Ключові слова в тексті й абзаці. Види й засоби міжфразового зв'язку. Способи зв'язку речень в тексті. Тексти різних стилів, типів, жанрів.